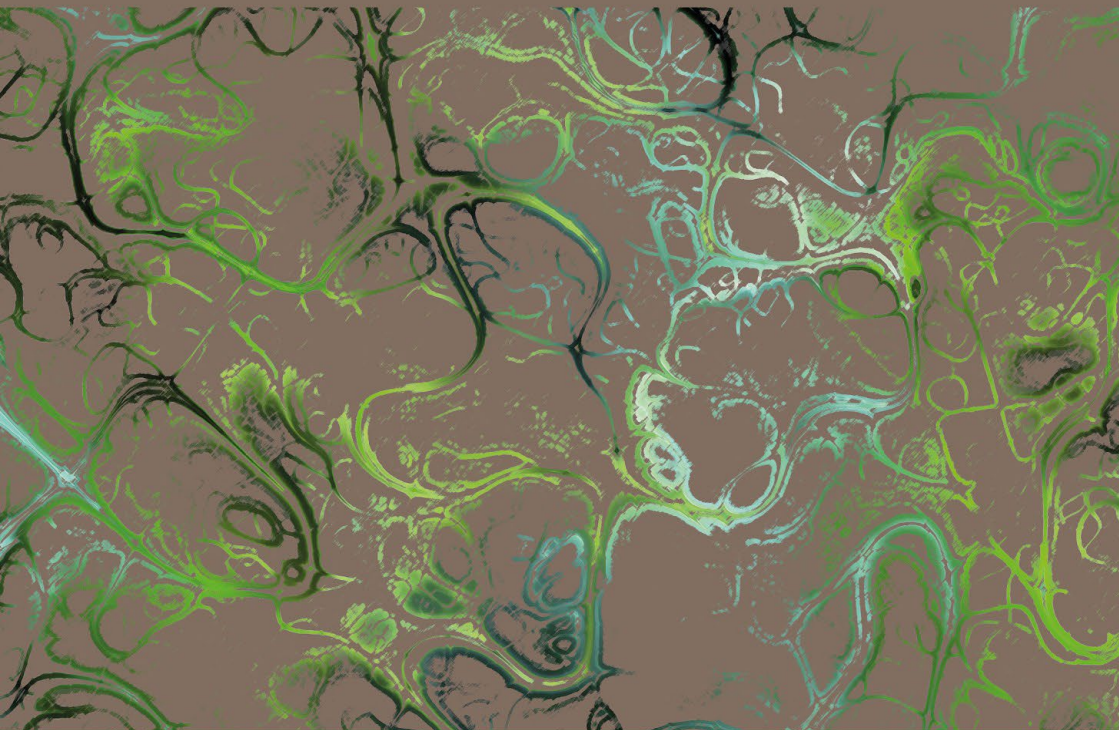

DOMEK NA VINICI

Viola Fischerová

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Domek na vinici

Viola Fischerová

Znění tohoto textu vychází z díla Domek na vinici tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Agite/Fra v Praze v roce 2009. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Viola Fischerová: Domek na vinici), publikovaného Městskou knihovnou v Praze, je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno Autorským zákonem č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko.

Verze 1.0 z 30. 4. 2021.

OBSAH

I. PAVLOVI	8
Ten domek je můj	9
Práh domku je ještě teplý	10
Kameny v zplanělých vinicích	11
Víš ještě.....	12
Po tobě jsem tu líhala	13
V slunci mi tě vrací	14
Domek jsi vydupal ze země.....	15
Unikal jsi jí do sklenic	16
Tak jsme se nacházeli	17
Kdo posoudí	18
Byl bys chodil k moři.....	19
Ptal ses mě ale	20
Svit jak z napnuté bílé plachty.....	21
Opít se v poledne	22
Ještě jednou se octnout.....	23
Jenom se pohnout.....	24
Jak se proměnili a mizí	25
Když tu nejsi	26
Jeden co tě viděl	27
Co všechno se tu hemží	28
A zase tě maluji	29
II. MATCE.....	30
Ve snu zněl úkol.....	31
Pořád ještě nejsem dost sladká	32
Taky bys mi vytkla	33
Ještě pod zemí	34
Nebo jsi mami	35
Tenkrát na nádraží	36

III. DOROTĚ	37
Kolik jich překročilo.....	38
Jako zabodnutá	39
To jsou ty porody	40
U moře	41
V moři modři	42
K půlnoci jak o Vánocích	43
Přetátý obzor	44
Poprvé zněl hlas na rozhraní spánku	45
Tolik krve kolem	46
Rok jsi čekala na ortel.....	47
A přesto jsme se lásko.....	48
Kmeny v slunci odmokají černě.....	49
Jednou —.....	50
Jednou —.....	51
Oběžná oka tmy.....	52
Za tichem na stěně	53
Už od rána se tmí	54
Do noci	55
Na každé radosti	56
Znát přítomnost	57
Uvíznout v proudu	58
Proud mezi břehy	59
V jeskyni vašich her	60
Odvalí kámen	61
Neuvidím tvé kosti	62
Za oknem sténá	63
Mí mrtví jako živí	64
I toho	65
Ten kdysi skvělý.....	66
S tolika minulými	67
Tolik minulých lásek	68

Nevíš čeho se dotkneš.....	69
Čas — protipohyb.....	70
Čas proti.....	71
Proti nebo vstříc?	72
Dávno setřená	73
Hořce ses vrátil Bohu	74
Nevím z té dálky	75
Blížit se k oblačné krajině	76
Jak se nebát.....	77
Týdny přesviští	78
Co však s úplňky	79
Přežít.....	80
Leden.....	81
Osudy přesýpané	82
Dusná tíseň těl.....	83
Uklízet byt.....	84
Dva její kluci	85
Měl oči jenom pro ni	86
Jaké štěstí zlatě močit	87
První živý hrob	88
Svítání.....	89
I sladká kočka vyplenila	90
Nepláčeš když ti to čtu	91
S úlevou odsunout	92
Od půlnoci.....	93
Tobě má lásko.....	94
Ubohá můra	95
IV. CESTA STŘEDNÍHO HŘÍCHU	96

*Jak křehké jsou stěny
mezi bylo není
a jsem*

*vše, co jsem ulámal,
vše, co jsem umíral.*

— JOSÉ ÁNGEL VALENTE

I.
PAVLOVI

Ten domek je můj
ale jako by nebyl
Neumím mít
nebo věřit?

Tak cenné zdi
Co v nich minulo štěstí
i neštěstí

Práh domku je ještě teplý
pod zápražím
bosé nohy

Slyšels už tenkrát
hlas cikád
zvučící temno nekonečna

Když tu nezbyly
než ty nohy na kameni

cikády
a hvězdy

piliny v očích

Kameny v zplanělých vinicích
zmizely
I balvan před prahem
obrůstá

Ničím ty šlahouny
věčného života na zemi

pro kus bílé skály
která mi svítí
ze tmy

Víš ještě
jak rychle tu dorůstá měsíc

jak kamenná hora
měnívá barvy
z hodiny na hodinu

jak jsme se milovali
až do ptačího křiku
do oslnivého rána

Po tobě jsem tu líhala
se dvěma

První byl muž
cos ho měl rád

Druhá je holka
jako by vypadla
z tvého a mého hnízda

I ty bys s ní kradl koně
s tím dítětem
kterého ses tak bál

V slunci mi tě vrací
vůně potu
Jako bys nebyl víc
nežli ten sladký pach
který si někdo
pamatuje

Domek jsi vydupal ze země
na zádech dotáhnul postel
ořechový stůl vybledlý deštěm
— za gril a za pár lir —
truhlu s červotočem
— za úsměv —
a skříň

Odválel jsi vinné sudy
s rezavými obručemi
Zasadil strom

Než tě sevřela
těmi svými

Dokola
kolem hlavy

Unikal jsi jí do sklenic
válčils s ní jak pruský oficír
až po ty rovnoběžné tužky
na stole

Tak úporně
když kolem tebe rostla zed'

Tvá úzkost z ne-já
řekl lékař

na niž jsi dojel

A já ti po nocích
lila do lahví
pivo bez alkoholu

Tak jsme se nacházeli
ty na špičkách před zdí
já vzteklá za dveřmi

Klepal jsi lstivě
jako jezinky
a já jsem otvírala

Těm zbloudilým dvěma —
aby nebyli sami

Kdo posoudí
co chybělo mně
na co jsi neměl ty

ta bílá místa
v kleci
kde jsou lvi

Byl bys chodil k moři
mezi temné skály
kdybych neřekla ne?

V mé písečné zátocce
jsi se mnou
plaval jen jednou

Vedly do ní
strmé schody

Nevěděla jsem
že máš závratě

Ptal ses mě ale
na tu silnici
Jestli taky cítívám úzkost
když přecházím

Zbývaly ti dva dny
Neslyšela jsem
co máš na mysli

Svit jak z napnuté bílé plachty
ranní červnový větrík
mezi zdmi

Ten co se do půlnoci
zastřelí
napouští vodu do výlevky

To mi budeš muset vysvětlit
Proč jsi umýval ty hrnky?

Opít se v poledne
jako ty
světlo na ostří

Na co jsi hleděl
dalekohledem
ze skály

Kam jsi to odcházel
hodiny
po moři

Ještě jednou se octnout
v tvém náručí

Za nocí pro nás hledám
nový domov
byt

Beru všechno
od sklepa v baráku
po vilu obrostlou divokým vínem

Vždycky se ale mineme
já ustaraná
ty celý černý v dlouhém zimníku

Jenom se pohnout
poohlédnout
a všechno tě zjevuje

Až po tu ohořelou díрку
pod srdcem
z které netekla krev

Jak se proměnili a mizí
ti co nás znali spolu

Dva z nich se ještě ptají
„A co Paolo?“

Zapomněli
že spolu jsme mrtví
už dvaadvacet let

Když tu nejsi
dotýkám se tě hřbetem ruky
jak do tmy sálající
srpnové zdi

Když tu nejsi
odejdi za svítání
Než se probudím

Vladimíru Karfíkovi

Jeden co tě viděl
a všechno věděl
sepsal svědectví

Jak si blecha v srsti
vykládá
slabost odcházejícího lva

Co všechno se tu hemží
a prolíná v jednom snu

Dva muži na posteli
dvojí hrob —
a každý v jiné zemi

Psice tu roste
divokým svlačcem

Jen toho prvního
— půl mého srdce a duše —
spálili v kafilérce

A zase tě maluji
na stěny v jeskyni

okrem a černí
tvými barvami

vyvolávám
psa nie z tej ziemi

dar druha a stráž

Vrací se
lehá přede dveřmi

Ožívá

II.
MATCE

Ve snu zněl úkol
„Zpracuj svůj život
aby byl k jídlu“

Daleko v prázdném domku
jsem štouchala třela a šlehala
z mléka a brambor
pěnu bílou a lehkou

Tu jsem ti matko
nanášela rukou
na čelo

Proti mně seděl
zchromlý sochař a malíř
který hluchému Beethovenovi
vytesal do hlavy
díry místo očí

Pořád ještě nejsem dost sladká
abych tě nasýtila
A kaši jsem dozajista
solila slzami

Hluchotu v kameni
jako tmu bez dna —
na to směl přijít
zase jen zchromlý sochař
a malíř

Jak jsi věděla odjakživa

Taky bys mi vytkla
že nedožiju do sta
s tou věčnou cigaretou

Taková hodná malá holka
a co se natrápila
Jako bys ji byla nevarovala

Když vždycky dojde na tvá slova

Ještě pod zemí
by se tvůj a můj popel
hrdlily

Já nemám co umírat
Ty se nemáš co bát

že to se mnou jednou nemůže skončit jinak

Nebo jsi mami
nárok na moje štěstí
vzdala

Tak k smrti připravená
srovnané účty
sepsané komu co patří
— mně dům —

Ale ani čárka?
Ani výčitka?

Tenkrát na nádraží
jsi mě však v pláči
volala zpět

když jsem zas jednou
utíkala navždy

po štědrém odpoledni
před Štědrým večerem

III.
DOROTĚ

Kolik jich překročilo
práh mého domku

Odnášeli si —
na očích moře
nedopsanou knihu
kulku v srdci
ukopaného syna
zastřelenou ženu

Svůj osud
tak blízko
že ho neviděli

ve dveřích mezi vinicemi

Jako zabodnutá
trčí vzteklá věta
a škubnutí psem

Loudal se
Bylo vedro
Umřel do týdne

To jsou ty porody
bodlinami dovnitř

Jeden je zařká
druhý se modlí
třetí se bojí —
odpuštění

U moře
i milánský krasavec
co mě léta obletoval
zmizel za břichem

Na oplátku
mu předvádím
vrásčitou starou ženskou

Jsme si kvit

V moři modři
rozhozené jásající
rybí noty

Soumrakem zkolébané
usínají v řadě
jako vlaštovky na drátě

Než je za chvíli
vyvrhne vlna tmy
se zlatým hřbetem

K půlnoci jak o Vánocích
svítí moře
rybí smrtí

Ještě dnes
jsem s nimi byla
v ráji

Přetátý obzor

Západ se noří
do pozdních květin

Tíha vadnoucích jiřin
v pažích

V krvi rez

Barva srpnového vedra

Poprvé zněl hlas na rozhraní spánku
„S Josefem budete mít šest roků“

Podruhé — ve snu — v Centru předpovědí
mi na podrážce naměřili tři —
nejvýš čtyři centimetry

Kdo ale byl ten mladý muž
který mi k ránu přišel říct
že taky zahynu

Tolik krve kolem
Proč jsi byl tím poslem
právě ty

tak zmatený
že nevíš víc

Nováček
ještě nohama na zemi?

Kdo ti kázal
abys to stihnul
než se rozední

Nebo tě o to poprosil?

Aleně

Rok jsi čekala na ortel
Ani muž nevěděl
do jakého prázdna vstáváš

Mně se v něm mísí
živé podoby mrtvých
s touhou po tom jenž dbal

abych se dověděla

že na mne myslí

A přesto jsme se láska
zalykaly smíchy
když ti na náměstí
prasknul mezi prsty
pásek sandálu

A ty jsi kráčela
dokonalá dáma

napůl bosá —
ani oblečená
ani nahá

Kmeny v slunci odmokají čern
Ptáků přítomné a budoucí znění
I ty jsi přiletěla jarní
v lehkém kabátě

Jenom já držím zaťatě
tu prošlou zimu v hrsti

Jednou —
průsečík naděje a štěstí

Ještě jednou se dotknout
lesku zelených lístků růže
s narudlým znamením
porodní jarní krve

Jednou už víckrát nepůjdu
po téhle cestě

Bohumilu Hrabalovi

Jednou —
myš na čumáku kapku krve
dva ptáci vedle sebe
ve sklepě na podlaze
Muž s prostřeleným srdcem

Jednou to přijde
Smrt ve vlastním těle
Nebo předpověď —
taky zahyneš

Bogan tvrdil
Smrtný úlek je milosrdný
Vyrazí mozku pojistky

A jednou to zkusil

Oběžná oka tmy
pod víčky

Nemni si je
až ke zlaté skvrně

Už nejsi marné dítě

Na krku jantarový křížek
semena zalitá sluncem
v slze

Lubošovi

Za tichem na stěně
zralá jablka džbán
a modré hrozny

Proti mně ty
jenž mi nemůžeš být milencem
a přece jím jsi

náhle přistižený

Jablka hrozny v slunci
na zdi

Už od rána se tmí
Ty na vozíku
se svými starostmi
Já na očích modrou řasenku

Jak špatně se malují rty
s vrypy

Do noci
jsme spolu bloudili
svými životy

Tebe zmrzačení
zbavilo strachu ze smrti

Já nad dvěma mrtvými
ještě váhám

Na každé radosti
srst s okem drátu

Ještě si běhá větrí
a panáčkuje
ještě se pase
na zelené trávě

Ani ne den
a leží s otevřeným okem v krvi
na cestě

Ještě včera
— málem —
zajíček

Znát přítomnost
to se člověku teprve zatočí hlava

nad minulými propastmi
je i budoucnost dávná

Holé teď

bez lávky
bez anděla
od rána do večera

Uvznout v proudu
Nespět
Trochu trnout
Propouštět mezi prsty
kde a jak
Ústí

Proud mezi břehy
úskalí kameny závratné víry
Občas zátoka k spočinutí

Čemu unikneš
tě dostihne o kus dál
Nejinak

Něčí plán
Tvoje schéma

Sylvě, Ester a Martínkovi

V jeskyni vašich her
pohádek a vtipů
s matkou

visím

hlavou dolů se chytám
cárků netopýřího dětství

s matkou
taky bez viny

Pavlovi

Odvalí kámen
vyrvou bonsaj a svlačec
Tvé kosti skončí u zdi

S kým
když vás bude tolik
vyhrabaných

Že jsem tě rovnou nedala ohni
a hlíně

To jsme se mohli mít
Do času na loučce v trávě —
neodlučně

Neuvidím tvé kosti
Nesevřu v dlani popel

Prý se to nedělá

Odvezu si tě
v kovové piksle
domů

Do té zahrady háje
kam jsi mě jednou vzal

Za oknem sténá
červnová meluzína
Svit ostrý jako po neštěstí

Chovám tě v klíně
prošlého zemí a ohněm
Tvůj těžký prach

Než mi tě vezme
jiný kámen s tvým jménem
a jiná tma

*die liebe hat masse
verlässlich mit datum und ort*
— Uljana Wolfová

Mí mrtví jako živí
když na mne hledí ze tmy

Ale matka je dítě z fotografie
stařec u stromu otec
bratr s krajícem za zavřeným oknem

první muž vylézá z moře nahý
druhý se vítězně zubí
nad zdolanými schody

a každý jinak vzdálený
smrti

Proč ale *tenhle* okamžik
na věky

A jak mě vidí oni?

I toho
kdo nezabije mouchu zjara
lze podezírat

I toho
kdo tahá na zádech dítě obra
lze podezírat

I toho
komu smrt zimou
opaří duši

lze podezírat

Jak jsem se včera dověděla

Ten kdysi skvělý
se nechce znát
k umírání

— Jsem jenom unavený —
sune se po zádech z postele
a s nohama na zemi močí

— Že se to člověku musí dít
zrovna když je tak bezmocný —
vzdychne pak v peřinách
už přebalený

Rudolfu Matysovi

S tolika minulými
v kapsách data jejich smrti
— dals mi je ty —

Z temných domů svítí
cizokrajné šaty perly
a špičaté boty

Jako tehdy
jsme došli zkřehlí
na náměstí

Kde jsme spolu v noci
nevídali nikdy
tolik lidí

Tolik minulých lásek
a přátelství
komu jsem blíž

mé útlé štěstí
s ještěřčími prsty
jež mě neopouští
dobré čtyři roky

a které
otevře jednou mé dveře
do prázdna

Já ti tam ale láska
nechávám svého psa

Nevíš čeho se dotkneš
básní

Víš o žilách kamene
v krvi
Můžeš to brát
nebo ne

Jednou to z tebe
stejně vyrazí nářek
Až tě osud
přimáčkne na zed'

Čas — protipohyb
Ach jak se vyzná podvědomí
v tom co mě krátí a tříbí
pro nebytí

Včera
poslední den v roce
jsem ztratila hodinky

Slibuješ mi své zlaté
po babičce

Jaký však láska
Zlatý věk
A čeho počátek

Čas proti
Jako bys nikdy nebyla sama
v hnízdech
která sis nanosila

Ted' zvolna opouštíš
to poslední —
nad lesem

Sama proti

Vlákno po vláknu
Stéblo za stéblem

Proti nebo vstříc?
Jako to dítě
ostřelované v poli hloubkovým letcem
které ze smrtící ztrnulosti
vysvobodí pohyb prstem proti větvi
pod níž se v louži topí brouk

Ten příběh mám od Mirona
Stal se Ludmile K.

Dávno setřená
— dech na skle —
tvá dívčí tvář

Už se tě nezeptám
jak jsi žila v té Austrálii
a proč jsi přestala psát

Od půlky prosince
je v tvých zrcadlech
tma

*Rozhodující cesta nevede nikdy tudy, kde se
cítíme jistě. Vede trhlinou ve stvořeném.*

— Paternion

Hořce ses vrátil Bohu
na váze srdce a vše
cos mu chtěl dát

Kouř který nestoupá
tvůj obraz sebe
Jeho dar

A chlad a strach
když nezbývá
než co jsi sám
sobě cizí

na poklep i na poslech

Nevím z té dálky
dáš se spálit?

Ty se svým lačným tělem
které teď dotýká tmu

Živého už tě nenajdu
Mrtvý mi cosi dlužíš

Blížít se k oblačné krajině
zlatá byla dnes její voda v zátocce
a odlesk barvil
sněžné hory a pláně

Dlouho čekala v dohledu —
než jsi mi zmizel
ve tmě

Jak se nebát
poslední interrupce
která vyškrabe život z těla
jak utracené dítě

Odkud ale to chmýří
káčat v dálce na drátech
Tak měkké měkoučké

Týdny přesviští
jen den jako by stál

Té svobody

pít ranní čaj
věnčit psa
jít nakupovat

A pak už si jen hrát
až do noci
na dny z nichž nebude žádný
poslední

Co však s úplňky
a s prosvícenou tmou v ulici

Skrýt se ve stínu koruny
A nesčítat a netřídít tváře
na minulé a budoucí

Karlu Kolaříkovi

Přežít
rovnomocninu osudu a básně

hledat do konce
stopu po sobě
v sobě

nebát se
že pravé svědectví
nebylo možné

Věřit tomu
kdo slyší
co tušíš

Leden
vichřený dubnovým větrem
Pozotvíraná vrátka zahrad
a hlav

V louži se čepejří pták

A pupeny forzýtie
se znaménkem jarní krve —
nalité pro únorový mráz

Osudy přesýpané
scházející
propadlé úzkým hrdlem

Občas se mihne
padá nohama vzhůru
úlek

Tvář kdysi jediná

Dusná tíseň těl
Proti mně na sedadle
bílá krajková blůza
s vypouklým břichem

Co bych se dověděla
kam dosáhla
s tím kulatým břichem
v bělounké říze

Uklízet byt
žehlit povlaky
péct ti hraběčiny řezy
Dojít pro pivo
Umýt si vlasy

Vzít psa do lesa

Plašit
klid bez sebe smrtí

Dva její kluci
vzlétají na houpačce

Holčička s čelenkou
lukem a toulcem
loví v lese

Nejstarší —
na vozíku v šrákách
kolébá sebe — sama

Další je v bříše

A ona?

Vyvolala pět osudů
a ještě se směje

Měl oči jenom pro ni
bezvzádnou krásnou pannu
co mrká a hýbá hlavou

Na rukou ji nosil do moře
se smíchem nořil do vln
a tiskl v náručí

Jen jejich malý syn
jako by tam nebyl
sám na kameni

a nečekal na příkaz
ať vyfoukne matraci
a odnese ji domů

Jaké štěstí zlatě močit
neviset třikrát do týdne
na přístroji

nesnít jako Margit
že už se musí zabít
někdo s tou vzácnou krví

a ona bude moct vychovat
a naučí mluvit
svoje dva maličké syny

První živý hrob
Z dálky v slunci zněly
vysoké hlasy meluzíny

„Zpívaly mu tři sestry“
řekla paní u hřbitovní brány
„a jedna skočila za ním“

Svítání
pískot a křik hnízd
Milostné svítáníčko

Ještě v těle

I sladká kočka vyplenila
tvá hnízda s holátky

Mít znamená ztratit
lásko

Jak milosrdný trénink
od počátku do konce

Nepláčeš když ti to čtu

trváš na svém

Jen hlas se ti láska
chvěje

S úlevou odsunout
co už ne

Zaopatřit
Dveře do zahrady
kterými jako první
proběhne pes
Jednou nalezený

Bibi

Od půlnoci
už jen hledí

Srdci
které mě mělo přežít
odešly nohy

Spoléhá na mne
těžké a věrné
kudy ho vezu
Koupit mu za odměnu
smrt

Andrzejovi a Beatě

Tobě má lásko
zanechám mušli
k slyšení

a těch pár duší
které tě taky znaly —
ještě jsi nebyla
na zemi

Ubohá můra
křídla popel
a prach

Už hodiny sní
na bílé zdi
že dolétla do světla

jež nepálí

IV.
CESTA
STŘEDNÍHO HŘÍCHU

Dal-li se Jakub od školy doprava a potom dál po silnici, dojížděl ho páter Nosek ještě v aleji. Nadběhl-li si zámeckou zahradou, dostihl ho zpravidla až v strmé ulici vedoucí ke kostelu. Třetí možnost skýtal úkryt za benzínovou pumpou. Bylo třeba vyčkat, až se černá silueta objeví v otvoru brány, a pak vykročit po pravé straně chodníku směrem k náměstí. Třetí způsob byl nejnenápadnější, ale taky nejriskantnější: v proudu vozidel a cyklistů ho mohl páter Nosek přehlédnout a Jakub pak musel čekat až do nedělní mše. Přesto byl přesvědčen, že jen střídání všech tří možností zaručuje jejich setkání zdání šťastné náhody, věc, na které mu z jakýchsi důvodů velmi záleželo.

Dnes ale – tím si byl jist – čekal páter Nosek na setkání stejně jako on. Pohledem se ujistil, že známé kolo stojí ve stojanu, a rozběhl se přes silnici do parku, k vysokému javoru přímo proti školním vratům.

Byl konec října, ale větve stromu byly už skoro holé. Po lavičce, odklizené koncem léta, zbyly v cestě čtyři jamky naplněné ustavičným deštěm po okraj. Strýc Johan byl v zemi už dvacet dnů. Saracen devět. Do těžké dubové rakve voda ze dna hrobu nejspíš nepronikla, ale Saracena bednička musí být plná. Představil si Saracena, hlavu na tlapách, civícího nehybnýma očima do tmy prolezlé vodou.

Kdyby bylo léto, pochoval by Saracena jen tak, rovnou do hlíny. Když zjara vykopávali v sadě mrtvou jabloň, řekl páter Nosek, že ve vesmíru je jen tolik hmoty, kolik jí stvořil Bůh: neztrácí se ani nepřibývá, jen se proměňuje. Černý pahýl stromu už opravdu nebyl ze dřeva. Odštěpky, které Jakub skládal na hraničku, byly měkké a ochmýřené a při stisku se mu drolily pod prsty.

V létě, ve vyhřáté hlíně by se Saracen proměnil rychleji. Představil si sypkou prst' mísící se s huňatým kožichem, chlupy u těla bílé a kávové jako kořínky a čím dál blíží k povrchu země zelenější a zelenější – až na jaře v slunci hřející se pes: spíš stín: zelený stín psa.

Avšak bednička byla pevná a Jakub, v jakési náhlé potřebě ochránit Saracena před blátem a chladem, ji vystlal starou dekou a zatloukl hřebíky. Uprostřed prázdné aleje měl pocit, že Saracena zazdil.

Ale bylo to všechno, co ze Saracena zbylo? Když ráno odcházel do školy, ležel Saracen natažený před dveřmi strýcova pokoje, oči zavřené a jakoby mrtvý. Ale ještě ho poznával, nejen to, ještě mu dal najevo, že ho poznává, protože si od něho vzal mléko – jen pár kapek z dlaně okoralým jazykem, ale byla to jediná potrava od strýcovy smrti. V poledne už se nehýbal. Oči měl otevřené a pohled upřený někam do dálky za zdí.

Matka ho na to připravovala celý týden: to zvíře pojde steskem po Johanovi, musíš se s tím smířit. Smířil se s tím. Nechal se dokonce přesvědčit, že nemůže Saracena pochovat do strýcova hrobu, ačkoliv ani strýc, ani Saracen si jistě nepřáli nic jiného. Časem by se s tím vyrovnal úplně. Oba zaujali v jeho představách místo v nebi, vedle onoho vysokého mladého muže v plavkách na břehu moře, smějícího se na matčině nočním stolku, muže, který ačkoliv byl tak mladý, měl být jeho zemřelým otcem.

Když byl Jakub malý, vysouval občas v matčině nepřítomnosti fotografii tajně ze skla a přidržoval jí u úst tvrdé kyselé bonbony, zpola přesvědčen, že jejich chuť jakousi tajemnou souvislostí cítí na rtech jeho skutečný otec, nebo že to aspoň není vyloučené. S napětím přitom pozoroval výraz smějících se očí na obrázku, proměněných – jak se mu zdálo – kdykoliv byly upřené jen na něho, a zažíval přitom takový pocit štěstí a blažené pýchy, že se většinou rozplakal.

Ale to bylo dřív. Poslední tři léta, co chodil do školy, nemyslíval na otce už tak určitě. Tatínek byl v nebi, kam za ním jednoho dne přijdou Jakub i maminka. Prosba o to, kterou každý večer vysílal k Nejvyššímu, začínala veršem:

Bože, dej mi přijít k mému otci na nebesích, abych nebyl bez něho (někdy dodával: a bez jeho lásky), který mě vidí a nepouští. Amen.

Ve chvílích zvláštní zbožnosti přidával k tomuto neměnnému základu další, volně skládané sloky měnící se ze dne na den. V posledních dnech to byly prosby za strýce Johana a jeho věrného služebníka Saracena, který strýce tolik miloval, že pro něho žalem skonal.

Ale Saracen nebyl v nebi. Stejně jistě jako tam strýc Johan byl. Páter Nosek to řekl dopoledne v náboženství; že zvířata do nebe nepřijdou, neboť nemají nesmrtelnou duši. Zkusil si vybavit laskavý hlas, který tu větu říkal.

„To není pravda!“ vykřikl z lavice. A potom, jako by neslyšel nic z toho, co páter Nosek mluvil o svobodné vůli člověka zvolit si Boha, zažadonil: „Žádný? Ani starý koně a psi... a ani Saracen?“

„Ani koně, ani psi, ani Saracen!“ odpověděl si teď nahlas, ohromený troufalostí toho tvrzení. A přece to musela být pravda. Páter Nosek nelhal. Ani nesměl. A neměl ani proč. Hodiny se mu mohl dívat do tváře a nikdy se mu v ní neobjevil ani záblesk něčeho nebezpečného nebo zlého. Zíral upřeně na vrata. Čas od času se pootevřela, ale ven vyklouzl jen některý z opozdilých školáků. Přestože ještě nebyly čtyři, ve sborovně se svítilo. Z učitelů nevyšel nikdo. Jakub si stáhl rukávy svetru přes prsty. Napadlo ho, že by mohl čekat v šatně u schodů, ale vzápětí tu možnost zavrhl a hned taky zapomněl.

Dobře – uvažoval – lidé mají nesmrtelnou duši, a když ta duše opustí tělo, člověk umře. Ale i zvířata musí mít duši, protože jinak

by nemohla žít. Ale mají-li jen malou duši, která stačí právě jen na život tady a na nic víc, kdy potom umřou zvířata? Pojdou, když v nich umře duše? V tom případě by ovšem Saracen, odmítající po strýcově smrti žrádlo, umožnil svoji duši hladem. To byla směšná představa: že by totiž buřt mohl Saracenovu duši udržet naživu. Nebo věnec buřtů! Jakub se krátce zasmál. Na okamžik ho obestřela lehounká světlá naděje, jako by všechno bylo nějak docela jinak, ale vzápětí zmizela a Jakub se ji marně pokoušel přivolat zpět.

Husy a slepice umíraly, viděl to na vlastní oči, když se jim podřízl krk. Z rány vyšla krev a pak tím otvorem i život. A co byl život jiného než duše? Jediný rozdíl byl v tom, že lidská duše ví, kam má jít: že musí k Bohu. Ale co vědí králíci a kůzlata? Představil si bílé chumáčky motající se bezradně po dvoře, honěné z kouta do kouta a posléze trhané a rozváté větrem.

Ale Saracen umřel, protože chtěl umřít, protože musel jít za strýcem Johanem. A odmítal-li žrát a pít, byla to jeho duše, která mu to přikazovala. Jeho malá duše, která nakonec umožnila velké psí tělo, aby ho opustila a mohla následovat svého pána. Ostatně Saracenovo tělo mělo hlad a žízeň. Poznal to podle toho, jak se Saracen – aspoň první dny – díval na misku. A taky, že Saracen plakal. Ne nahlas – pod očima měl pořád dvě mokré slepené stružky.

Bylo možné, že by se tahle duše roztratila jako chmýří, jako nic? Nebylo mnohem snazší si představit, jak větří a nabírá vítr a pak jako střela vyletí a cesta necesta se žene za svým pánem?

A strýc Johan: copak by se ani neohlédl, co dělá Saracen bez něho? A viděl-li, jak tam leží před dveřmi, jak se trápí a že musí umřít, je možné, že by na něho nepočkal, aby zůstali spolu jako dlouhé měsíce předtím, kdy strýc přecházel už jen z pokoje do pokoje, neopouštěný ani na chvíli právě a jenom Saracensem? Ó, to bylo docela nemožné!

A co když musel? Jakub se zhluboka nadechl. Co když nemohl čekat tak dlouho, až Saracen umře, co když Saracen umíral příliš

pomalou a strýcova duše musela pryč; po smrti musí duše do nebe, do pekla nebo do očiště. Co se stalo pak, když strýcova duše už nemohla na zemi dýchat? Nejdřív zadržovala dech, chytala se polštářů a peřiny, až viděla už jenom rudou a černou a musela se pustit a vznést. Páter Nosek řekl druhý den po pohřbu, že strýc Johan je v nebi a že se raduje s anděly, neboť vidí Boha a Ježíše Krista a je blažený.

Ale když nesmí psi do ráje, co se potom stalo se Saracenem? To ho tam nechali jen tak, čmukat a pobíhat před bránou? To ho nechali ještě jednou utrápit se steskem a hladem?

Co mohl mít Bůh proti psům, když měl rád všechny lidi, i nevděčné a zlé, neboť jim obětoval svého syna Ježíše Krista, kterého oni vzali a na kříž přibili. Co mohl mít proti psům a hříbátkům a starým koním, co celé dny jenom tahali a už nikdy se nemohli proběhnout po louce, protože ve městě žádná nebyla?

Znamenalo to, že Hospodin nemá zvířata rád?

Zarazil se. Zalil ho náhlý pocit hanby a strachu, jako když Viktor schválně mluvil na záchodě při čurání o andělech. Ale nebyla tohle mnohem větší urážka, to, co si on právě pomyslel o Bohu? Začervenal se.

Avšak byla tu hovádka zápalná, jen tak, pro nic za nic obětovaná. A beránci, co je Bůh přikázal chovat a zabít čtrnáctého dne k večeru. Představoval si to: na útesu Bůh, planoucí z keře skrze mraky až k nebesům. A pod skálou klečí muži, na kámen kladou bečící beránky se svázanými nohama a podříznou jim krk. V celém městě, v každém domě vzali ovci nejmenšího beránka. A když ho zabili, otírali si prsty od krve o rám dveří.

I Kristus si poslal pro beránka. A když jeho učedníci neměli co jíst, přikázal Petrovi hodit do moře síť, a Petr vytáhl 153 ryb, které pak pekli na řeřavém uhlí.

Viděl to o prázdninách u moře. Muž v bílé zástěře vybíral z kádě mrskající se rybky a házel je do pánve s rozpáleným olejem. Zakřičel tehdy hrůzou a maminka, odnášejíc ho v náručí, mu šeptala, že

rybky už nic necítí, že jsou napůl leklé a o ničem nevědí. A on přitom dobře viděl, jak pod pultem sebou háže a tluče o kameny ryba už celá krvavá.

Nikdy to páteru Noskovi neřekl. Jen jednou večer na hrázi se ho zeptal, je-li to jiné zabíjení, zabíjejí-li se ryby. Bylo to jiné zabíjení, protože zabít zvíře k užitku není hřích. Tenkrát na výpusti si to Jakub vyložil tak, že Bůh zvířata lidem obětoval, aby měli co jíst a netrpěli hlad. A za to, za tu oběť, přijdou po smrti všechna zvířata, i šelmy a hadi, do ráje.

„Ráj,“ řekl páter Nosek na konci hodiny, „je Bůh.“ A pak, už po zvonění, u Jakubovy lavice do propuknuvšího hluku: „Jenom člověk se trápí touhou po Bohu. Celý život.“

To bylo možné, že zvířata nevědí nic o Bohu. Ale znamená to, že netouží po zelené louce, kde se budou moci prohánět a pást za to, že měla hlad a že jim byla zima, že je utiskovali a zabíjeli? Ó, docela určitě mají zvířata představu o ráji. A Saracen? Saraceni nešlo o Boha, ale o strýce Johana. Avšak nemiloval Saracen strýce Johana z celého srdce svého, z celé duše a mysli své a nenásledoval ho, ať to bylo kamkoliv?

Nevyslyší-li Saracena Bůh, někdo ho musí slyšet naříkat před branou. Ježíš nebo anděl. „Někdo se o něj musí postarat,“ vykřikl. „Přece ho tam nenecháte jen tak!“

Po silnici přehrčel traktor s prázdnou vlečkou. Do šera svítala z přízemí další dvě okna. Za jedním z nich na židli nebo stoličce stála školníková žena a všela záclony. V jednom okamžiku, když svésila ruce a odpočívala, měl Jakub pocit, že se dívá přímo na něho. Žena se pouze prohlížela ve skle a poté, co si převázala šátek a zastrčila blůzu, pokračovala v práci, zvolna a samozřejmě, jako by za oknem nebylo už nic, jako by ji nikdo neviděl a nemohl vidět.

Jakub se odlepil od kmene a začal přecházet od stromu ke stromu, podél a křížem, vyšlapávaje v cestě nepostřehnutelnou sít.

Když se páter Nosek objevil ve dveřích, byla už tma. Učitelé vycházeli ve skupinách po dvou, po třech. Páter Nosek šel poslední a sám. Pod schody si zapálil cigaretu a zůstal stát. Jakub se nehýbal. Teprve když poslední hlouček zmizel za rohem, zvedl aktovku, přehodil si řemínky přes loket a nakopáváje při každém kroku tašku kolenem a s očima upřenýma na špičky bot vykročil do světla na silnici. Nemyslel na nic. Radost, kterou si odpíral celé odpoledne a kterou přesto tušil za vším, i za tmou a vodou obklopující Saracena, ta špatná radost byla pojednou kolem něho, lehká a samozřejmá, a nebylo proč se jí bránit. Jakub se probrodil dlouhou kaluží a skočil na chodník.

Ale páter Nosek se na něho nedíval. Stál s hlavou odvrácenou po směru ulice, a když se otočil k Jakobovi, byla to jiná tvář.

„Nemohu ti to ulehčit, Jakube. Nemohu ti říct, co bys chtěl slyšet. I když se ti to bude zdát nepochopitelné,“ – páter Nosek se nadechl – „nejsou... já nemám žádné důkazy pro to, že zvířata mají duši. Snad bych měl...“ Páter Nosek mluvil ostře a rozčileně, jako by se zlobil. Jednou v první třídě, když Reiner vysypal Jakobovi aktovku z okna, vzal ho páter Nosek do náručí. Před celou třídou. Jakub mlčel. V neděli měl být výlet do skal. Začínalo pršet, bylo pozdě. Páter Nosek si navlékl pláštěnku, sedl na kolo a odjel. Jakub, hlavu opřenou o roh zídky, se rozplakal.

Je jedno místo, o kterém Bůh neví, na které nemyslí, o kterém ani prorokům neřekl. Za zadní zdí ráje je pláň plná mlhy. A na tu pláň přijdou zvířata, která nemají po smrti ke komu jít. Jsou tam všechna, koně i psi, myši i beránci. Ale nikdo o nich neví a nikdo je tam nehledá. A tak všechna ta zvířata čekají marně.

Až dosud dělal Jakub mnoho pro to, aby se dostal do nebe. Nebral jméno boží nadarmo, neoddával se hříšným myšlenkám a skoro nikdy nekradl. Najednou mu to připadalo snadné, nebo aspoň mnohem snadnější než to, co ho čekalo teď. Neboť od tohoto dne už provždycky musí žít v hříchu. Ne úplně, aby nepropadl peklu

a věčnému zatracení, a přece natolik, aby si nezasloužil ráj. Duše roste obcováním s Bohem, přeříkával si rychle a soustředěně, aby přehlušil vzmáhající se úzkost. Nevíra zatracuje. Někde mezi je střední hřích. Musí se modlit, ale Bůh ho nesmí slyšet. Musí věřit, ale jenom na ráj. Musí získat malou duši. Nikdy o tom nesmí nikomu nic říct.

Třásl se chladem a rozčilením. Na okamžik před ním vyvstala tvář mladého muže, usmívajícího se na něho z mořského břehu, a on pocítil tak prudkou lítost, že musel zavřít oči.

Ale někdo tam s nimi musí být, kdo by je hladil a kdo by k nim mluvil!

Dal se do běhu. Když otvíral domovní dveře, napadlo ho, že on bude pro Saracena jen malá útěcha, ale řekl si, že lepší než nic. Dřív než se odebral na záchod, vybral ze skříňky s nástroji špachtli a lepidlo a z pouzdra vytáhl tužku s ostrou špicí. Tou pak napsal vlasovými písmeny na spodní stranu linolea: BŮH NENÍ OTCEM. Po krátkém přemýšlení doložil podpis: Jakub. Pak linoleum opět přilepil a zamknul se. Modlil se dlouho, uvážlivě vybíraje správná slova. V jeho nové modlitbě nepadlo ani jedno jméno otec.

Matka při návratu našla Jakuba v kuchyni. Zatímco se na plynu hřála polévka, jedl koláče. Pecky plival přes roh stolu rovnou do uhláku.

Viola Fischerová
Domek na vinici

Edice Čeští básníci 20. století
Ilustrace na obálce z volných zdrojů
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 30. 4. 2021

ISBN 978-80-274-1626-4 (epub)
ISBN 978-80-274-1627-1 (pdf)
ISBN 978-80-274-1628-8 (prc)